

Forum Formicidarum

Mededelingenblad van de Mierenwerkgroep

Sectie Formicidae van de Nederlandse Entomologische Vereniging

Forum Formicidarum 21 (3), 2020

gepubliceerd december 2020

ISSN 1572-4093

Figuur 2 Deelnemers van de excursie aan het werk (foto's Bea Koetsier)

vormt met de Arnhemse Heide. In de noordelijke wegberm (!) en direct aangrenzend heideveldje van de Arnhemse Heide bekeken we een mooi concentratie van enkele tientallen nesten van de gewone satermier *Formica exsecta*. Dat deze fraaie soort hier voorkwam was al bekend: de plek was in 2017 ont-

Tabel 1 Aangetroffen mieren tijdens de MWG-excursie op 29 augustus 2020

soort	Koningsheide 191-449	Arnhemse Heide 191-450	Deelen, terrein Z van Grote Heide, 190-452	Deelen, Grote Heide 190-453	Deelen, Grote Heide 191-453
<i>Formica cunicularia</i>	X				X
<i>Formica exsecta</i>		X			
<i>Formica fusca</i>	X	X		X	
<i>Formica pratensis</i>	X				
<i>Formica rufa</i>	X	X			
<i>Formica rufibarbis</i>	X				
<i>Formica sanguinea</i>	X		X		
<i>Lasius flavus</i>	X		X	X	X
<i>Lasius fuliginosus</i>			X	X	
<i>Lasius niger</i>	X		X		X
<i>Lasius platythorax</i>	X				
<i>Lasius psammophilus</i>			X		
<i>Leptothorax acervorum</i>		X			
<i>Myrmica rubra</i>	X				
<i>Myrmica ruginodis</i>	X		X		
<i>Myrmica sabuleti</i>	X		X	X	
<i>Myrmica scabrinodis</i>	X			X	
<i>Myrmica schencki</i>	X				
<i>Tapinoma subboreale</i>			X		
<i>Temnothorax nylanderi</i>	X				
<i>Tetramorium caespitum</i>	X		X	X	X

dekt door Marc de Winkel. Het was juist ook de aanleiding om de Koningsheide aan een nader onderzoek te onderwerpen... maar daar troffen we de soort niet aan.

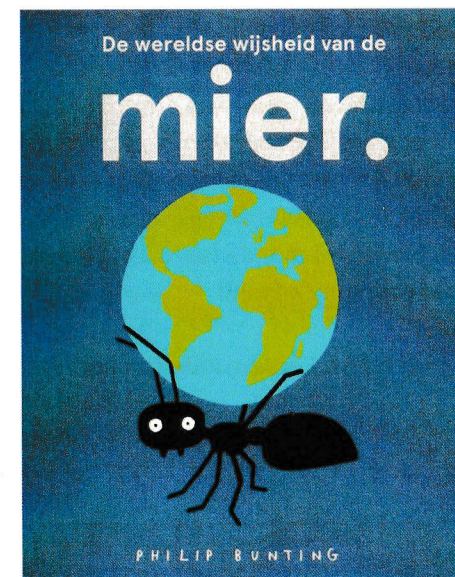
We hadden een mooie, grotendeels droge en soms zelfs zonnige dag. Voor het tweede deel (Deelen) sloot Rudolf van Hengel zich nog bij ons aan. Dat deel van de excursie was wel van veel kortere duur doordat het al vrij snel hard begon te regenen. Toch leverde het bezoek onder meer nog een heidedraaigatje *Tapinoma subboreale* op. De resultaten van de excursie zijn samengevat in tabel 1.

André J. van Loon, EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden,
andre.vanloon@naturalis.nl

Boekbespreking

Bunting, P. 2020. De wereldse wijsheid van de mier. Uitgeverij Condor, Amsterdam. 32 pp. ISBN 978-94-9289-9859. € 15,99.

Trots als een pauw was ik toen mijn dreumesdochter de bedrijvigheid op de mieren snelweg dwars door onze woonkamer (van de achterdeur naar het keukenkastje met zoet broodbeleg) aandachtig bekeek, met haar vingertje wees en zei 'mier!' Toegegeven, met haar anderhalf jaar noemde ze alle insecten 'mier', maar als myrmecoloog vond ik dit natuurlijk een fantastisch begin. Ondertussen keek ik uit naar het moment dat ik haar kon gaan vertellen hoe prachtig het is dat mieren zo'n spoor overnacht kunnen (zelf-)organiseren en zo mijn verwondering en liefde voor mieren met haar konden delen. Nu, een dik jaar later, onderscheidt ze als een pro vlieg van wesp en lieveheersbeestje van mier. De mieren snelweg was er ook dit jaar weer en ik deed een eerste poging haar uit te leggen wat hier nu gaande was. Dat viel toch echt nog niet mee!

Gelukkig schoot Philip Bunting met zijn prentenboek *De wereldse wijsheid van de mier* mij te hulp. Met kinderlijke eenvoud legt hij het zelf-organiserend vermogen van mieren uit aan de hand van discodip. Eén mier stuit buiten het nest op een bergje discodip en laat dan ook enthousiast een geurspoor achter op de route naar het nest. Als snel volgen er veel meer mieren, met hun eigen geursporen zorgend voor de welbekende positieve feedback van de mierensnelweg. Als de discodip eenmaal op is volgt er in het nest natuurlijk een welverdiend discodipfeestje!

Ook andere facetten van de mier passeren de revue, zoals koloniegroei, taakverdeling, voedsel en bruggen bouwen. Alle onderwerpen worden heel toegankelijk en begrijpelijk uitgelegd. De opzet en doelgroep van het boek bieden uiteraard geen ruimte voor het bespreken van alle (natuurhistorische) details, en daarom combineert het boek eigenschappen van uiteenlopende mierensoorten tot een beschrijving van de biologie van mieren in het algemeen. Dat stoort de lezer echter niet. Als zelfbenoemd mierenliefhebber weet de Brits-Australische schrijver én illustrator Philip Bunting van ieder onderwerp de essentie over te brengen in dit prachtig vormgegeven boek. De (woord)grapjes hier en daar zorgen er ook voor dat het boek blijft amuseren en boeien, ook voor volwassenen.

Mijn peuterdochter is misschien nog wat te jong (het boek richt zich op luisteraars vanaf 4 jaar), maar ook zij bekijkt de plaatjes aandachtig. Het boek is zo toegankelijk voor jonge lezers omdat er op iedere pagina voor hen herkenbare elementen te vinden zijn. Mijn dochter herkende de 'mierenbaby's' die een flesje krijgen, donuts en natuurlijk de discodip.

Samen leren we zo van alles en het boek geeft daarvoor de nodige handvatten. Het geeft zelfs handvatten voor misschien wel één van de belangrijkste lessen die ik mijn dochter wil meegeven: laat de aarde mooier achter dan hij was toen je hier kwam. Ook al is de overgang naar deze levensles in het boek wat gekunsteld, mieren bieden bij monde van dit boek zeker inspiratie. Inderdaad een wereldse wijsheid voor jong en oud!

Aniek Ivens, Leiden, aniekivens@gmail.com

e

s

o